

illum de Isaia tartareum fabrum, qui sufflat in igne prunas (Isa. LIV). Unde, quia vidit violentiam tentationis patientiæ suæ modum excedere, definito consilio statuit seipsum abscidere; malens in hac parte apud Deum periclitari, quam in barathrum luxuriæ labi. Jamque nihil aliud exspectabat, nisi ut novaculam vel aliud quolibet ad hoc idoneum ferramentum reperire posset. Verum miserors et miserator Deus, ille adjutor in opportunitatibus, in tribulatione; ille qui solus sanctus et solus Dominus, famulum suum noluit in tanto agone deserere, sed fecit cum tentatione proventum ut posset sustinere (I Cor. x). Itaque dormienti apparuit angelus Domini, in forma juvenis, dicens se esse medicum peritum, et ejus rei gratia advenire ut eum secaret atque ab illa passione sanaret. Quod ille gratanter accepit, et voluntati ejus incontinenti seipsum exposuit. A quo dum incidere, tolerabat in omni patientia secantis manum et doloris acerbiter. Cumque evigilasset, putavit amputationem illam in se esse veraciter et materialiter factam. Tandem vero cognovit membra quidem corporis **172** integra sibi manere, sed tentationem ita in se radicitus abscissam, ut nihil omnino molestiæ postmodum ex ea sentiret. Ab hoc itaque tempore extinctis in eo passionum carnalium incentivis, cepit illum Deus in benedictionibus dulcedinis suæ copiosius visitare, et implere splendoribus animam ejus, ita ut ex sententia dicere posset: *Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, consolationes tuæ lætificaverunt animam meam* (Psal. xciii). Extunc ergo et deinceps increpante Deo feras arundinis, quieverunt ab eo penitus stimuli carnis, et requievit super eum spiritus immensæ consolationis. Magnificavit enim Deus misericordiam suam facere cum illo thesaurizans super illum jucunditatem atque exultationem, atque in bonis omnibus satians desiderium ejus. Et quem diu potaverat vino salubris amaritudinis, postmodum inebriavit uberius nectare suauißimæ contemplationis.

Inter cætera autem Dei dona spiritalem accepit devotionis gratiam in oratione, præcipue vero in Dominici corporis et sanguinis consecratione. Unde fratres qui ei ad missas ministrabant, satis superque mirabantur in eo redundantiam lacrymarum, qua totus ibidem affluere solebat. Revelabat ei Deus de secretis cœlestibus multa et magna, atque innumeris consolationibus eum seu dormiendo, seu vigilando, seu et mente excedendo creberime visitabat. Quæ si omnia litteris mandarentur, multorum voluminum comprehenderent quantitatem. Unde, quia longum mihi est atque onerosum, etiam illa quæ de eodem beato viro comperta sunt mihi, universa stylo mandare, unum ex eis saltem quod stimulantem conscientiam penitus reticere non audeo, sicut ab ipsis ore **173** audivi, simpliciter refero: quod quidem tale ac tantum est, ut ex uno hoc a fidelibus auditoribus cætera credi vel æstimari

facile queant. Vereor siquidem, et multum vereor Deum nostrum offendere, si rem gloriosam atque mirabilem, quæ vel mihi soli, vel forte rarissimis, quorum tamen nullum hodie superesse existimo, ab eodem Dei homine credita est; in qua etiam et Deus glorificari, et multorum fides atque devotio crescere potest, silentio meo perire permittam. Igitur, dum sacris altaribus offerens sacramenta vir beatus astaret, in ipsa perceptionis hora tenenti in manibus super calicem sacrosanctum Dei corpus, apparebat in specie parvuli speciosi parvulus ille speciosus forma præ filiis hominum, verus Deus et verus homo, Deus Jesus Christus, ille mitis et bumilis corde qui seipsum sapientibus et elatis abscondere, et parvulis revelare consuevit. Quod cum ille cerneret tremefactus ac stupens, primitus præ fulgore ac reverentia majestatis illius, claudere oculos suos, non enim audebat respicere contra Deum. Qui etiam tunc clausis oculis videbat eum, sicut apertis. Cum declinaret vultum suum in alteram partem, et aliquandiu maneret palpebris obductis, facie sic aversa videbat eum nihilominus sicut ante se positum, aliquando super manum, aliquando super brachium suum; miro videlicet atque ineffabili modo, tanquam si alios oculos haberet in occipitio vel tempore defixos, quibus eum intueretur. Hac igitur tam dulci tamque mirabili revelatione, non semel ac secundo, sed frequenter atque innumeris vicibus ille vir Dei lætificatus est, adeo ut plerumque per quatuor aut quinque menses singulis fere diebus illi apparet. **174** Quod si interdum solito amplius tardare videretur, tanta inerat illi cum Deo familiaritas, tanta de ejus pietate fiducia, ut ipsius sacrificii consummationem diutius protelaret, nec facile vellet illud explere, donec reddita sibi lætitia, Salvatoris Dei consuetam benedictionem mereretur accipere. Hæc ego, sicut jam dictum est, fideliter, ac simplici veritate narraui, quemadmodum ipso referente cognovi. Nam cum ei familiari affectu, propter sanctitatem ipsius adhærere satagerem, multumque de ejus solamine atque allocutione penderem, hanc ab ipso visionem, sicut et alia multa, precibus magnis, et quadam violentia charitatis extorsi, ea tamen conditione, ut nulli ante obitum ejus præsumerem indicare. Quod et facile potui observare; nam parvo postea tempore superstes, tandem felici agone completo, collectus est ad patres suos, cum quibus nunc propitio Deo in Claravalle quiescit, ubi religiose conversans, supremum quoque claudere diem ardenti devotione semper optavit.

CAPUT IV.

De Guillelmo, primum S. Albini Andegavensis, deinde Clarevallensi monacho, cui multa divinitus ostensa et revelata sunt.

Erat in eodem tempore et loco alius quidam vir venerabilis, nomine Guillelmus, ætate pariter et religione proventus. Hic annis ferme quinquaginta in habitu monachali Deo serviens, carnem suam

cum vitis et concupiscentiis assidue crucifigebat, longumque quotidie martyrium trahebat: qui priusquam Cisterciensi **175** Ordini se contulisset, multo tempore vixit in monasterio Sancti Albini Andegavensis, ubi religiose conversando, formam bonorum operum seipsum exhibuit, et magnæ sanctitatis specimen imitatoribus suis ibidem demonstravit. Unde etiam a suis contubernaliibus, nec non et ab ipso abbate in magna reverentia habebatur, et diligebant eum miro charitatis affectu. Erat autem in possessione monasterii quidam locus, qui magis solitarius, magisque quieti religionis videbatur accommodus. Ad hunc igitur cum paucis fratribus annuente abbate se contulit, ubi in cellula angusta reclusus annis plurimis habitavit, ut et arctiori continentia seipsum affligeret, et de austeriori conversatione sua infirmioribus fratribus molestiam non inferret. Itaque, jejuniis et orationibus dies noctesque congeminans, non modo carnis edulium et lautiores epulas, quibus interdum fratres ex pristina monasterii consuetudine utebantur, funditus recusabat, verum etiam cibo quadragesimali et ipsius aquæ potu sæpius abstinens, parcissimo victu corpus debile sustentabat. Hanc autem continentiam virtutem non sine magna difficultate obtinuit, sed post longum inediam cruciatum, post inenarrabiles gemitus et singultus, cooperante gratia Dei tandem genuinas ventris et gulæ illecebras cum cæteris vitiis a propriis sedibus exturbavit.

Quadam itaque die, cum venisset ad eum salutandum unus de senioribus monasterii, præcepit ei carni refectorem apponi, eo quod debilis et longo itinere fatigatus esse videretur. At ille respondit se nullo modo comedere carnes, nisi ipse qui ministrari jussisset, secum inde reficeret. Hic itaque familiari amore et persuasione **176** coactus, atque ipsius, ut postea fatebatur, obsequii quantalacunque aviditate, ut comederet acquievit, finitoque prandio hospes valefecit et abiit. Quo recedente, illico frater ille ad se reversus, cepit a fundo cordis alta suspiria trahere, et ingemiscere vehementer quod tanti temporis propositum tam frivola occasione fregisset. Vix talia cœperat cogitare, et ecce repente quidam ad fenestram cellulæ pulsans: cui cum aperuisset, tremefactus in aspectu illius obstupuit. Erat enim persona reverendissimi vultus et habitus, ac supra humanum modum mirabilis, cui similem in omni elegantia non viderat. Vestimenta ejus candida et pretiosa, et capilli capitis sicut lana alba, et sicut nix facies illius singulari venustate refulgens, angelum potius quam hominem indicabat. Verba oris ejus plena suavitate et gratia erant, et supercœlestem sapientiam mirabiliter redolebant; denique, quidquid apparebat in illo homine, videbatur supra hominem esse. Nudis tamen pedibus incedens dicebat se peregrinum, et de remotis partibus visitandi gratia venisse ad illum. Qui blanda salutatione præmissa, cepit eum super iis quæ menteolvebat, familiari et amica increpatione, tanquam cogitatio-

num illius cognitor atque conspector esset, convenire, et dicere: « Merito quidquid ingemiscis, merito plangis super excessu tribulationis, quo nunc diuturnum laudabilis parcimoniæ propositum deliciosa charitate rupisti. Non bona charitas quæ destruit charitatem. Improbanda est pietas illa quæ animas lædit ut corpora foveat. Et nunc audi exemplum quod tibi propono: Erat in partibus Hispaniæ sanctimonialis femina reclusa, quæ pane et aqua vel semicrudis interdum oleribus **177** utens, conversatione sobria, et casta petulantiam carnis viriliter edomabat. Huic aliquando instinctu diaboli desiderium incidit, ut carnem comedere vellet. Qui diu multumque tentationi reluctans, cum jam a facie ejus sustinere non posset, manibus ei datis trahitur ad consensum. Jubet itaque carnis edulium sibi præparari. Qua super mensam posita, antequam gustare præsumat prosternitur in oratione, voce lacrymabili Deo supplicans, ut non ei permittat præparatum tangere cibum, si animæ illius noverit esse damnosum. Surgensque ab oratione ad mensum ingreditur, et data benedictione operculum submovet quo carnis ferculum velabatur. Et ecce pro carnibus quæ appositæ fuerant, tres pulli corvorum in disco vagiantes et sine plumis apparuerunt. Quo viso sanctimonialis expavit, et accita sorore quæ illi ministrabat, rei veritatem inquit. Illa vero sub obtestatione tremendi examinis respondet, sese in eodem mensali non implumes aviculas, sed tria frusta carnis cocta apposuisse. Erat autem cellula ipsa super ripam magni et violenti cujusdam fluminis sita, quod de saxeis montibus erumpens, et confragosa itinere ruens, præcipiti cursu labitur ad inferiora. Igitur ancilla Dei, exsultans et gratias agens quod exaudita esset oratio ejus, præcepit ut ibidem pulli jactarentur cum eodem catino in quo continebantur. Qui projecti in amnem, nullatenus potuere sequestrari ab invicem, sed fluitante vasculo super undas, tandem devoluti sunt in proximum ejusdem habitaculi sinum, ubi ingentis saxi concavitas copiosam aquarum congeriem stagnat. Ibi ergo jam per multorum temporum curricula assidue rotantur, et usque hodie in **178** testimonium miraculi hujus, in ipso vasculo super aquas fluitare cernuntur. »

Hæc et similia viro perorante, frater isdem compunctus est de illius gratissima sermocinatione. Et cadens in faciem, fuis lacrymis veniam postulavit; acceptaque poenitentia non modo absolutionem de reatibus suis, sed etiam consolationem plurimam ab eo suspicere meruit. Cumque jam fiducialiter illi loqueretur, percunctari cepit ab eo quis esset et unde veniret. Cui respondit heros: « Non est tuum scire modo quis ego sim, neque agnoscere unde veni, aut quo vado. » Tunc ille: « Obsecro, inquit, domine mi, ut hodie saltem ingrediaris ad nos, et ministremus tibi. » Et ille respondens ait: « Ego quidem vestro non pane, non veste,

non lare indigeo, sed abundo omnibus bonis, et habeo cibum manducare quem vos nescitis. Tantummodo sollicitus sum de vestra salute, et vos nihilominus inde solliciti estote. » Tunc vale dicto cum festinatione recessit, et ita repente subtractus est ab oculis intuentis, ut magis visus sit evanuisse quam abiisse. Ille vero quantocius accitis fratribus qui ei assistebant, jubet eos instanter prosequi recedentem, et precibus multis ad hospitium cogere. Qui celerrime abeuntes cum hac illaque discurrebant, ne ullum quidem ipsius vestigium repererunt. Unde vir Dei certissime angelum Dei, vel potius ipsum angelorum Regem et Dominum Jesum credidit affuisse, qui talia dicere, et cordis ipsius arcana potuit agnoscere. De cuius beata presentia tantum devotionis et gratiae mente fecundata concepit et peperit, ut post annos ferme viginti, cum mihi ista referret, prae nimio pietatis affectu etiam tunc a lacrymis abstinere non posset.

179 Processu itaque temporis cum ad ipsius notitiam beati Bernardi celebre nomen, et virtutum ejus magnalia, fama ubique praekonante venissent, non potuit requiescere spiritus ejus, donec felicissimo illius magisterio gubernandum se dederet, ut de ferventiore ferventissimum et de sanctiore sanctissimum redderet. A quo tandem benigne susceptus, et desiderato Clarevallensi collegio sociatus, tanta in eo virtutum gratia radiavit, ut in omni sanctitate mirabilis appareret, etiam quibusque perfectis. Huic ergo multas et magnas consolationes per Spiritum suum pius Deus immittebat, multaque illi (quod pro certo comperimus) de secretis caelestibus revelabat. Ipse tamen, quia cenodoxiae pestem incurere metuebat, de multis paucissima, ipsaque paucissimis referebat.

Factum est autem in una dierum, cum prima cantaretur in choro, et ipse conjunctus psallentibus stabat in ordine suo. Et ecce apparuit ei vigilantique psallenti sanctus Malachias, qui in eadem ecclesia jacet honorifice tumulatus. Residebat vero in cathedra juxta altare, annulo, baculo, mitra, caeterisque pontificalibus infutis magnifice adornatus, tanquam missarum solemniam post finem illius horae celebraturus. Erat autem tunc anniversaria dies depositionis ejusdem sancti, qui etiam omnium fidelium defunctorum dies est sollemnis. Apparuit quoque cum eo beatus Bernardus ejusdem ecclesiae felicissimus pastor atque patronus, qui et ipse erat vestibus pretiosis et candidis micans atque mitratus, minime tamen infulatus. Et merito quidem. Erat enim paterfamilias, in propria domo deferens atque congratulans venerando ac spirituali hospiti suo, dignoque **180** honore praeveniens amantissimum, cedebat ei libentissime solemniam missarum, ea potissimum die qua sanctus ille pontifex curiam supernam ingressus, et caelestibus hymnis primo fuerat honoratus. Unde etiam ipse beatus Pater officiosum ac sedulum sese

circum eundem sanctum episcopum, et circa ipsius altaris ministerium exhibebat. Porro beatus antistes defixa lumina, baculo pastorali innixus, versus chorum assidue tenebat. Sanctus vero Bernardus modo episcopum, modo conventum, modo ipsum altare tanquam sollicitus omnium respiciebat. Haec visio ita manifesta et corporeis oculis subdita, tandiu eidem famulo Dei intuenti apparuit, quandiu psalmus unus in eadem hora prima duravit. Finito itaque psalmo, finita est visio, sed in corde videntis deinceps finiri non potuit visionis illius pia devotio.

Alia quoque die apparuit ei nihilominus isdem beatus Bernardus, vultu et habitu gloriosus. Quem cum ille vidisset, procidit ad pedes ejus, orans et petens aliquid ab eo. Cui sanctus ait. « Quid tibi vis faciam? » Et ille: « Domine Pater, si inveni gratiam in oculis tuis, indica mihi, obsecro, utrum salvus fieri debeam. » Et sanctus ad eum: « Nunquid parva res ista quam postulas? Hodie, cum egrederer de paradiso, quam multa millia hominum foris ad januam reliqui, qui adhuc istiusmodi timore torquentur, ignorantibus utrum amore an odio digni habeantur. » His ita praemissis dedit ei responsum super verbo quod imploravit. Sed quid ei definite responderit, incertum est nobis. Erat enim vir ille circumspectus et gravis in locutione, multumque cavebat ne aliquid diceret, quod suam ipsius gloriam redoleret. **181** Verumtamen, ex fiducia sermonis et vultus illius hilaritate satis dabatur intelligi, quia jucundum a sancto super hujusmodi verbo responsum acceperit.

Alio quoque tempore, cum iste famulus Dei premente molestia corporis in infirmitorio esset, nocte quadam post matutinas quiescentibus aliis, ipse, ut erat ferventissimus, more solito vigilabat et orabat in lecto. Et ecce per ostium domus daemonium intrans oculis ejus manifeste apparuit, in vestitu et vultu formosae mulieris. Quae coram eo transiens circuibat oberrans, et quasi aliquem quaerens. Erat autem in medio domus lampas accensa, quae copiosae refulgens petulantis illius monstri motus et gestus lascivosos aperte videri faciebat. Ibat ergo phantastica meretrix, obtutu gyrovago cuncta perlustrans, et singulorum pene lectulum explorans, quis dormiret, quis vigilaret, si quem forte de suis ibidem agigaret, si quis blandienti ac lenocinanti consentiendo occurreret, illum cito praeteriens, hunc morosius intuens, illum de longe visitans, illi magis appropians, manus quoque interdum usque ad ora quiescentium molli-ter applicans, nihil intactum, nihil indiscussum relinquere volebat; et quae per suggestionem semper interius actitat, id modo impudentibus signis exterius figurabat. Tandem vero quem quaerebat offendens, sistitur ante lectum. Erat autem juvenis monachus et noviter monachus. Tunc illa procaeci manu injecta, a parte capitis opertorium parumper amovit, et tactu leni pulsitans dormientem,

clara voce sic ait: « O homo insensate, quid habes hic facere? Surge celeriter et sequere me, et dic etiam socio tuo ut exeat post te. Ego autem foris ad januam praestolabor **182** vos. » Hoc itaque dicto, pervicax bellua festinato recessit, et per ostium quo intraverat exiit; expergefactus vero juvenis resedit in lecto, et frontem manibus fricans, huc illucque respiciebat, scire cupiens quis eum excitaret. Qui cum neminem cerneret, capite iterum reclinato obdormivit, sed non in Deo. Mane igitur factus, vir Dei qui talia viderat, abbati Roberto rei gestae ordinem intimat. Ille vero juvenem super cogitationibus suis secrete conveniens, accepit ab eo quod nulla turpi cogitatione aliquatenus pulsaretur, sed ad perseverantiam propositi sui voluntate firmissima traheretur. Erat enim jam cordi ejus praesente diabolo aditus confessionis obstructus, ne per penitentiae portam venia salutaris ingrederetur. Cum ergo abbas praedicto viro juvenis responsum insinuasset, ille respondit: « Expectare paulisper, et ex facti fine probabitur verum esse quod dixi. » Quid multa? Non multi fluxere dies, et ecce juvenis ille libidinum furis agitatus, professionis vinculum rumpit, et ad vomitum saeculi reversus, vilis apostata efficitur. Porro socius ille quem jussus erat secum educere, ipse cum eo novitiatus, ipse cum eo fuerat monachus. Qui ad aliam transmissus abbatiam, cum audisset socium suum jugum Ordinis abjecisse, tunc et ipse rupto professionis vinculo, non distulit cum eo etiam apostatare. Unde patenter innotuit, quod spiritus fornicationis juxta praefatae visionis modum utrumque subduxit. Hic sanctus vir plenus vir plenus dierum ac virtutum migravit ad Dominum.

183 CAPUT V.

De Acardo Clarevallensi monacho, multorum cenobiorum exstructore, qui Herberto tum adhuc novitio multa a se visa referebat.

(Vid. sup. S. Bernardi Vitam primam, lib. VII, col. 433.)

CAPUT VI.

184-86 *De Schochelino agri Trevirensis eremita, magnae sanctitatis, et mirae rerum humanarum despicientiae viro; quem etiam S. Bernardus in-visit per suos, et numeribus prosecutus est: cujus corpus in eadem Beatae Mariae castri Luceburgi translatum, miraculis celebrabatur.*

(Vide ibid., col. 455.)

187-93 CAPUT VII.

De fratre laico et converso Clarevallensi, pro inimicis orare solito, cujus pretiosae mortis divina visio testimonium perhibuit. Quinam ex S. Bernardo caelum recta ingrediantur.

(Vide ibid., col. 459.)

191-97 CAPUT VIII.

Roberto Clarevallensi abbati duo angeli floribus chorum sternentes, cujusdam monachi tunc morientis meritum designant.

Robertus venerabilis Pater, abbas quondam Clarevallensis, vir religiosus et per cuncta lauda-

bilis, quadam vice cum in lecto suo quiesceret, vidit in somnis quasi duos ephebos adolescentes, vultu et habitu insigniter relucentes; qui quasi lilia, rosas et violas ac diversi generis flores in choro Clarevallensi copiose spargebant. Quo viso, miratus est et dixit ad illos: « Quid vobis visum est, o boni juvenes, contra consuetudinem nostram pavimentum hoc floribus sternere, et monasterio nostro hujusmodi novitatem inducere? » Illi vero dixerunt ad eum: « Noli ista mirari, nec moleste accipias, quia modo jam in choro isto celebrabitur nova novi cujusdam sancti festivitas. » Eadem igitur hora defunctus est in infirmitorio religiosus quidam et boni testimonii frater. Cumque pro eo tabula pulsaretur, excitatus a somno isdem venerabilis Pater, properanter venit ad eum cum caeteris **198** fratribus, et magna devotione commendavit animam ejus; certissime credens atque confidens quod hic erat novus ille sanctus, de quo in requiem assumpto angeli sancti novam festivitatem, et novum gaudium essent illico celebraturi.

CAPUT IX.

Visio apud Claramvallem ostensa in obitu fratris cujusdam, bonae quidem voluntatis, sed aliquantum negligentis.

Alius quidam frater vidit in visione pretiosa quadam de palleis et sericis indumenta, in infirmitorio Clarevallensi incidi atque praeparari. De cuius rei novitate cum multum obstupisset, dictum est ei: « Ornamenta ista de quibus miraris, praeparata sunt cuidam de filiabus abbatis Clarevallensis, quae modo procedit ad nuptias, et quia minus habet pulchritudinis in se quam conveniat generi suo, oportet ut habeat saltem pretiosarum vestium fragrantiam atque decorem, unde placeat viro. » Eadem igitur hora pulsata est tabula, et defunctus est frater quidam; de quo inventum est quia, quamvis bonam voluntatem habuerit, tamen in operatione aliquantulum negligens et remissus exstiterit. Unde necesse erat ut cui gratiam absoluti decoris propria merita non praestabant, ei nimirum fratres de orationibus suis copiosorem ornatum impenderent.

199 CAPUT X.

Fratres Igniacenses in visione angelica liliorum emblemate exprimentur.

Similiter apud Igniacum (quod est de filiis Clarevallensis non ignobile monasterium), cuidam approbatae conversationis viro ostensa est hujusmodi revelatio: Aspicebat in visu noctis, et ecce duo angeli e caelis advenientes de multis liliis quae in coemeterio ipsius monasterii apparebant, quatuor praeciderunt, et eadem secum ad sidera detulerunt. Quod cum ille videret, dixit ad eos: « Quare, obsecro, succiditis lilia nostra? » Qui respondit: « Noli inde mirari, frater, quia nostra sunt lilia; et quidem ista quatuor ad praesens nobiscum asportabimus, reliqua vero paulatim deinceps cum opportunum fuerit colligemus; et ne unum quidem poterit remanere quin omnia transferamus. » Mox igitur in eodem cenobio

defuncti sunt quatuor fratres boni et religiosi, de quibus certum est quod per quatuor lilia de coemeterio præcisa fuerint designati. Verum in eo quod dictum est, nullum ibidem fore relinquendum quin omnia transferrentur in cœlum, non parva relicta est consolatio nobis parvulis et infirmis, qui inter infirma Christi membra gementes, de nostra imperfectione dolemus, et dolendo clamamus in auribus Patris misericordiarum: *Quoniam ipse cognovit figmentum nostrum (Psal. cii); et illud: Si iniquitates observaveris, Domine, Domine, quis sustinebit. Quia apud te propitiatio est (Psal. cxxix). Item: Imperfectum meum viderunt oculi tui, et nemo in eis (Psal. cxxxviii), subaudiendum est, peribit, ut beatus Bernardus exponit.*

200 CAPUT XI.

Arnulphus de Majorca, vir in sæculo præpotens, in Claravalle factus monachus, pro totius vitæ peccatis tres tantum Orationes Dominicis penitentiae loco accipit a sancto Bernardo; centuplum in hac vita se a Domino percepisse affirmat; sancte moritur.

Arnulphus de Majorca, vir dives et delicatus nimis, natione Flandrensis, beato Bernardo se secreta reddidit. Fuit autem utriusque consilium rem silentio tegere, propter quædam sæculi impedimenta, usque ad ultimum diem qua egressurus esset de terra et de cognatione sua. Erat enim magnus paterfamilias, ornatus filiis et fratribus, tantisque divitiis irretitus, ut absque suorum damno et scandalo gravi abrumpere sese non posset, nisi prius domum sapienter et caute disponeret. Interim ergo, dum silentium illud tenerent omnia, et arcani hujus causam negotii ipsi duo soli in mundo cognoscerent, factum est verbum Domini ad quemdam rusticum armentarium, cum boves minaret ad aratrum, dicens: « Vade, dic Arnulfo de Majorca, ut te secum ducat in Claramvallem, quo proxime iturus est ad conversionem, et cum eo convertere. » Audiebat autem vocem, sed neminem videbat. Quod cum factum fuisset, cœpit attentius orare, ut si a Deo sermo fuisset egressus, revelaret iterum auriculam ejus, et adjiceret iterum loqui ad ipsum, repetens eundem sermonem. Accepto itaque secunda jam vice oraculo venit ad prætaxatum virum, et ait: « Verbum mihi ad te dominum meum. » A quo cum **201** fuisset ductus in partem, procidit ad genua illius, dicens: « Obsecro te per Christum, ut ducas me tecum ad Claramvallem tuam, et salves tecum animam meam. Et, si scire desideras, sic et sic nuntiatur est mihi. » Audita autem revelatione miratus et lætatus est valde; et accepto homine, ad seipsum conduxit, et habuit individuum comitem itineris et conversionis, habiturus etiam, ut credimus, consortem æternæ retributionis.

Veniens itaque vir venerabilis ad prædictum monasterium, multa de suis facultatibus tam ipsi quam aliis pluribus contulit. De quo etiam beatus Bernardus talem in commune sententiam protulit: « De conversione, ait, fratris Arnulfi, nec minus

admirandus, nec minus glorificandus est Christus, quam de resurrectione Lazari quatuoriduum, eo videlicet quod in deliciis tantis clausus atque sepultus velut in tumulo jacebat, quasi vivens mortuus erat. » Huic autem confitenti cum gemitu et lacrymis multis, delicta universa quæ in mundo contraxerat beatus Bernardus intuens cordis ejus amarissimam contritionem, et ad omne opus bonum spontaneam voluntatem, injunxit ei ut *Pater noster* tribus vicibus diceret, atque in suo proposito deinceps usque ad obitum perduraret. Quo ille audito, quasi substomachans ait: « Ne, quæso, irrideas famulum, beatissime Pater. — In quo te, ait, irrideo? » Respondit: « Jejunia septem vel decem annorum non sufficerent mihi, etiam humiliato in sacco et cinere; et tu mihi præcipis *Pater noster* tertio dicere, et in Ordine perseverare! » Et sanctus ad eum: « Ergone tu melius me nosti quid te oporteat facere, et unde salveris? » Ille vero respondit: « Absit ab anima **202** mea tam iniqua præsumptio. Sed propter Deum obsecro, ne mihi parcas in præsentem, ut parcas melius in futuro; et talem nunc impone penitentiam penam, quatenus post mortem carnis, ad requiem sine pena perveniam. » Cui beatus Pater ait: « Fac ut locutus sum, et securum te facio, quia deposita mole corporis, mox ad Deum sine molestia pervolabis. » Hoc itaque responso quasi divinitus accepto confortatus est nimis, adeo ut nulla deinceps tentationum violentia, nulla infirmitatis molestia posset a cursu desiderii sui, quo totus in Deum pergebat, aliquatenus retardari. Erat autem circa custodiam cordis sollicitus, ac timoratus nimis; ita ut neminem vidisse me recolam tam studiosum conscientie propriæ mundatorem. Mirabantur siquidem omnes, præsertim confessionum illius auditores, quotidianam instantiam, vel potius importunitatem, qua eos quiescere non sinebat, sicut nec ipse quiescere poterat, confitendo, plangendo, plorando, non modo de otioso sermone aut signo, si quando illi vel raro subriperet, verum etiam super vana et levi aliqua cogitatione, quod ceteri hominum, ut perpauca excipiam, aut parvi aut nihili penderent, in quo seipsum scrupulosissime dijudicabat, et quasi de crimine arguebat.

Quadam itaque die, cum in ecclesia vespere cantarentur, et ipse stabat in retrochoro, juxta quemdam monachum, virum æque sanctissimum. Et ecce angelus Dei apparuit ibi in specie pulcherrimi monachi adolescentis, cuculla indutus nive candidiore, ipso tamen Arnulfo non vidente neque sciente. Qui dum solito more ad gloriam psalmi inclinaret, angelus coram eo **203** stabat, et supplicantis caput suppositis manibus sustentabat. Quem cum prædictus monachus cerneret, et præfulgore vultus et habitus angelum esse deprehenderet, lætatus est valde super angelico aspectu, accessitque ut apprehenderet eum et devote am-

plexaretur. Cumque, expansis manibus, vellet eum tenere atque astringere sibi, ille subito evanescens recessit ab eo, et subito iterum apparens stetit in alio loco. Videns vero monachus, denuo cucurrit ad eum, et simili modo nitebatur apprehendere illum. Sed mox angelo disparente, et protinus alibi reapparente frustratus est homo a conatu suo. Quod cum pluries factum fuisset, tandem angelus ex toto disparuit, et qui se videndum obtulerat, teneri omnino non pertulit.

Quia ergo veraciter scriptum est quoniam diligit Deus correptionem, flagellat autem omnem filium quem recepit (*Hebr. xii*), nunquam huic venerabili viro paternæ miserationis correctio defuit, semper in eo carnis vitia resecaans, et virtutes animæ usquequaque multiplicans. Denique per plurimos annos usque ad obitum suum gravibus ac diuturnis incommodis flagellatus est; quæ non solum æquanimiter tolerabat, verum etiam gloriabatur in illis sicut in omnibus divitiis. Quadam itaque vice cum doloribus viscerum, quibus nimium laborabat, solito durius arctaretur, angustius est pene usque ad mortem; ita ut aliquandiu mutus atque insensibilis permanens, de vita desperaretur, et ob hoc etiam oleo infirmorum inungeretur. At, ubi respirare primum potuit, subito erumpens in jubulum, ait: « Vera sunt omnia quæ dixisti, Domine Jesu. » Et hoc idem sæpius repetebat. Stupentibus **204** vero qui aderant, et pertunculantibus quomodo se haberet, et quare ista diceret, nihil aliud respondit nisi quia vera sunt omnia quæ locutus est Deus. Quidam ex ipsis dicebant quod præ acerbitate doloris, cerebro turbatus esset, et quasi aliena loqueretur. Quibus ille respondit: « Non ita est, fratres, sed sano capite et mente sobria dico, quia vera sunt omnia quæ locutus est Deus. » At illi responderunt: « Et nos ista cognoscimus, sed quare hæc dicis? » Respondit: « Dominus in Evangelio dicit quia quisquis pro ejus amore hæc et illa dimiserit, centuplum accipiet in hoc sæculo, et vitam æternam in futuro (*Matth. xix*). Ego itaque vim sermonis hujus in præsentem experior, et centuplum meum jam nunc in hac vita recipio. Siquidem immensa vis doloris istius adeo mihi sapit, adeo mihi sedet, propter spem divinæ miserationis quæ in eo reposita est, ut hæc ipsa caruisse me nolim pro centuplicata mundi substantia quam reliqui. Quod si ego peccator et indignus ita a Deo confortor atque lætificor etiam in angustiis meis, quomodo putamus sancti et perfecti viri tripudiant et exultant in consolationibus suis? Vere etenim spiritale gaudium quod modo est in spe, centies millies exsuperat sæculare gaudium quod modo est in re. Et qui centuplum istud necdum accipere meruit, profecto constat quod adhuc omnia perfecte non reliquit; sed ex propria voluntate, quæ est mala proprietatis, retinet aliquid. » Hæc illo dicente mirati sunt universi, ab homine laico et illitterato talem

PATROL. CLXXXV.

sententiam esse prolatam, nisi quod manifeste datur intelligi, quia Spiritus sanctus qui eum flagellari graviter in corpore permittebat, intus in anima suaviter ungebat: cujus nimirum sacratissima **205** unctio quemcumque tetigerit hominem, docet de omnibus quæ operatur. Iste ergo vir sanctus, cum jam de manu Domini recepisset duplicia, pro omnibus peccatis suis tandem longo martyrio cruciatus, et tanquam aurum in fornace probatus, pacatissimo somno obdormivit in Domino. De quo certissime credimus, quia juxta beati Bernardi sententiam, mox ut a corpore exiit, ad Deum sine pena pervenit.

CAPUT XII.

Quidam verberibus invisibili manu inflictis compellitur ad conversionem in Claravalle.

Est in eodem cœnobio vir venerabilis religiosus, cujus nomen quandiu superest exprimere nolumus, qui, dum esset clericus et juvenis delicatus, intentus erat interdum actionibus ludicris cum cæteris cœqualibus suis. Quadam igitur vice cum ad aliquam domum jocandi causa multi confluerent, ut theatricis plausibus et nugis diem ipsum solito more consumerent, accessit illic etiam præfatus juvenis, ut ipse pasceret oculos suos de spectaculo vanitatis. Erant autem illic alleatores quidam cum aleis ludentes, quos ut melius ex alto prospiceret, super mensam ibidem appositam pronus accubabat. Et facta est subito super eum quasi hominis manus, ipsum invisibili flagello diutius vapulans, quæ caput illius ac dorsum totum veluti pilo desuper feriente crebris ictibus tunde-
bat. Ipse vero jacebat immobilis, quid faceret, et quo se verteret ignorans, **206** volebat autem præ nimia doloris angustia in vocem clamoris et planctus erumpere, sed præ pudore propter circumstantes populos non audens, molestiam verberum ægre ferebat. Arguens vero semetipsum, loquebatur in amaritudine animæ suæ, dicens: « Hei mihi, Domine Deus! nunc invenerunt me peccata mea; et ecce jam morior, et ad inferos cum dolore descendo, carens penitentiae fructu. O si mihi concederes spatium emendandi, quanta est mihi voluntas tibi in omnibus obsequendi! » Dum hæc et similia in corde coram Deo loqueretur, facta est vox ad ipsum, dicens: « Si Claramvallem conversionis gratia adire volueris, et in anima et in corpore salvus eris. » Ad quod ille respondit: « En trado me servum Deo et domui Clarevallensi. » At, ubi in corde suo hoc firma voluntate proposuit, mox recedente flagello, etiam dolor totus evanuit. Quod cum ille vidisset, continuo non acquievit carni et sanguini; et ne unius quidem horulæ morulam sustineret, nisi quod ita ad manum equitatura non fuit. Qua die eadem comparata, in crastinum summo mane iter arripiens, domum, familiam, agros, redditus, census et cuncta quæ habebat, pro Christo arbitratus ut stercora, dereliquit, et veniens ad Claramvallem, ibique usque